

Havlová, Nikol

Výstavy Smrt a Smrtné slasti v nové budově Národního muzea v Praze

Museologica Brunensia. 2015, vol. 4, iss. 1, pp. 42-52

ISSN 1805-4722 (print); ISSN 2464-5362 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/134061>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

text: Nikol Havlová, foto: Národní muzeum

Výstavy **Smrt** a **Smrtné slasti**

v nové budově Národního muzea v Praze

Historická budova Národního muzea v Praze je zatím stále zavřená a ještě několik let tomu tak bude, ale to neznamená, že pracovníci zahálají a nepřipravili pro návštěvníky žádné výstavy, právě naopak. V nové budově Národního muzea, budově bývalého rozhlasové stanice Svobodná Evropa, je možné shlédnout dvě výstavy z cyklu **Smrt – nevšední výstavní cyklus o životě**. Národní muzeum se rozhodlo přilákat veřejnost provokativním tématem a neopomnělo ani propagační stránku, proto je možné narazit na plakáty a billboardy k výstavě po celé Praze. Celý cyklus je zaměřen na dospělého návštěvníka, případně starší školní skupiny, ale muzeum i v propagačních materiálech píše, že výstava **Smrtné slasti** není vhodná pro návštěvníky mladší 18 let. První částí je výstava pojmenovaná **Smrt** a měla

by působit jako vyvrcholení a vlajková loď celého cyklu. Návštěvníci ji mohou shlédnout od 20. března do 8. listopadu roku 2015.

Po zakoupení lístku je možné prohlédnout si muzejní obchod a odložit si své věci v šatně. Hned z počátku by si návštěvníci měli vyžádat mapku, protože orientace v budově je poněkud ošemetná. V první řadě sociální zázemí není patrné na první pohled, ale je možné se doptat dozorců. Jako první se na trase nachází poměrně prostorný Travertinový sál, který je ovšem téměř prázdný, což na první pohled nepůsobí příliš lichotivě, obzvláště díky následnému stísněnému členění výstavy. V sále se nacházejí tři velké panely, které popisují, co návštěvníky čeká v jednotlivých sekcích, ale množství textu hned na první pohled odrazuje a dále to není o mnoho lepší. Také se zde, u dámských toalet, nachází jediné místo pro odpočinek v celé výstavě, a to v podobě několika kostek na sezení u plátna, na které jsou ve smyčce promítány doplňující ukázky z filmů, s tematikou smrti. Tato část působí opravdu pouze odpočinkově a audiovizuální prvek není nikterak důležitý pro pochopení výstavy.

Tato výstava je tedy rozdělena do tří, po sobě jdoucích sekcí a celkem čtyř částí, ovšem orientace mezi nimi je zajištěna drobnými cedulkami, kterých si návštěvník nemusí vůbec všimnout a pokud ignoruje i tři panely v Travertinovém sále je snadno zmaten, zachránit jej může pouze mapka, kterou si měl vzít nebo vyžádat u pokladny. Jak je již v českém Národním muzeu zvykem, výstavy jsou i v anglickém jazyce.

První část výstavy je pojmenována **Život a smrt v historii Země**, kde se návštěvník z paleontologických exponátů může dozvědět něco o životě a smrti v nejstarších dobách civilizace. Je zde také symbolicky zobrazen koloběh života, což díky vystaveným exponátům může působit jako vytrženo z kontextu, ale panely plné dlouhého textu tuto část perfektně vysvětlí a zařadí.

V další části s názvem **Pohřbívání** se návštěvník, jak už název napovídá, seznámí s pohřebními rity od mumie egyptského dítěte, přes žárové hroby, až po hroby novověké a samozřejmě současné pohřební zvyklosti. Zde velice kladně hodnotím dva panely, kde si návštěvníci mohou poslechnout několik hudebních ukázek pohřebních písní od různých skladatelů, jako například **Requiem aeternam** či **Dies irae**, modlitby a záznam z vesnického katolického pohřbu z první poloviny 20. století. Tento prvek výstavu oživí a zcela jistě zaujme.

Třetí část této výstavy se jmenuje **Podoba smrti** a nabízí pohled na války, popravy, otravy, smrtelné nemoci, epidemie, vraždy a sebevraždy. Zde je možné se setkat s největšími prohřešky realizace výstavy. Například v oddílu sebevražd, vévodí na panelu statistika sebevražd podle povolání z USA a tak se zde nabízí otázka *Proč?* Otázka člověku vyvstane na myslí hlavně proto, že některá povolání v této statistice v ČR ani nefungují, a pokud by návštěvník hledal stejnou statistiku z naší země, nenašel by ji. Jsou zde však statistiky v jakém věku lidé v ČR páchají nejvíce sebevražd. Dále chybí provázanost jednotlivých témat, například u oddílu vražd. Návštěvníci poté procházejí naaranžovaným „místem činu“, tedy kanceláří, kde se stala násilná vražda, ale rozházená kancelář a „zavražděná“ figurína na zemi spíše působí jako bezúčelný balast do prázdného místa. Prohlídková trasa pak vede i do „pítevny“, kde moderní pitevní stůl působí jako podložka pro historické pitevní nástroje, které jsou zakryty sklem. Pokud je pomínut časový odstup mezi jednotlivými předměty, je nutné zdůraznit, že návštěvníci si téměř ani nevšimají, že pitevní stůl je zde také brán jako exponát a neváhají se o něj opírat, případně si na něj pokládat nejrůznější věci, což poté vyžaduje zásah dozorce.

Poslední část této výstavy je nazvána **Vyrovňávání se se smrtí a pohřebními rituály**. Návštěvník zde může shlédnout pohřební oděvy abatyše, či viscerální nádobu¹ Maxmiliána II., nebo různé kříže, matriky zemřelých, rakev atd., ale návštěvník může nabýt dojmu, že zde chybí jakási provázanost. Posledním kusem je naaranžovaná scéna z hospicu se dvěma figurínami. Zde je zcela jasně vidět, že tvůrce výstavy se opomněl poradit s odborníky, protože zobrazený přístroj je špatně pojmenován. Samozřejmě, že laik si těchto chyb zřejmě vůbec nevšimne, ale odborník ano. Je však

pochopitelné, že autor výstavy sázel více na dramatickost tématu, které nás provází celým životem.

Výstava je plná velice zajímavých exponátů a zcela jistě přiláká mnoho návštěvníků, kteří odejdou plni zážitků a dojmů a to také díky neobvyklému řešení výstavního prostoru. Trasa po celou dobu prochází prostorem rozdělujícím se do několika místností, které jsou ohraničeny dlouhými závěsy, vždy co jeden oddíl, to jiná barva a místnost. Toto nadmíru kreativní řešení hodnotím velice kladně, ale prostory jsou mnohdy příliš malé, což vůči prázdnému Travertinovému sálu působí poněkud kontrastně. V momentě, kdy se v jednom oddíle sejdou více než tři návštěvníci, začnou do sebe narážet, na některých místech se ani bez problémů nevyhnou a co se týče handicapovaných návštěvníků, tak projet těmito místy s vozíkem není dle mého názoru možné. Na některých místech je pak osvětlení příliš tmavé, na jiných se zase odráží od exponátů a vitrín. Některé exponáty jsou dokonce příliš nízké.

Nelze opomenout ani popisky a jejich umístění. Pokud jsou pomínuty drobné chyby, tak nejen, že panely jsou příliš dlouhé a valná většina návštěvníků kolem nich spíše projde, než aby si je celé přečetla (a pokud už se zastaví k četbě, musí neustále uhybat jiným procházejícím návštěvníkům), jsou mnohdy umístěny v nesmyslné výšce. Například v ukázce pohřebnictví, kde jsou zajímavě zobrazeny hroby s celými kostrami, jsou dlouhé popisky umístěny na stěně vitríny ve výši pod koleny. Na popisky není téměř vidět, protože místnost je dramaticky nasvícená, ale samy popisky zůstávají v přítmí a není možné se k nim ani sehnout kvůli nedostatku místa mezi vitrínami. Toto působí jako školácká chyba a ne jako vlnajková výstava českého Národního muzea. Dále například panely umístěné za exponátem metr velkého kola, stojícím zřejmě na imitaci šibenice, které naprosto zbytečně dostalo prostor na úkor jiných zajímavějších exponátů, které jsou umístěny například na spodních policích vitrín.

Další perličkou na této výstavě je, že pokud si nepřekážejí návštěvníci, překážejí jim všudypřítomní dozorce. Když je pak návštěvník unaven a hledá nějaké místo k odpočinku, tak v prostorách výstavy najde jednu jedinou židli, která je zřejmě součástí naaranžované scény, protože jinam by se židle ani nevešly. Místo pro odpočinek najde jediné v již zmíněném Travertinovém sále.

¹ Nádoba, která sloužila k uložení mumifikovaného srdce a mozku Maxmiliána II.

Illegible text on a white label, possibly describing the artifacts.

Illegible text on a small white label at the bottom of the image.

OUTTA HERE
OUR FEED
STAY
MOTORCYCLE
STAY

MOTORCYCLE

Není pochyb o tom, že si každý z výstavy odnese silné dojmy. Výstava je velice zajímavá, poutavě a chytře zpracovaná. Různé exponáty si návštěvník jinde než na podobných výstavách neprohlédne a zde se s nimi může důkladně seznámit, pokud se tedy přes množství návštěvníků k vitrínám dostane. Výstava rovněž nabízí srovnání různých kultur a obrovské množství informací, ale odborníci z pole muzeologického se spíše budou pozastavovat nad některými volbami autorského týmu. Autorem výstavy je **RNDr. Vítězslav Kuželka** z Antropologického oddělení Přírodovědeckého muzea a jeho tým.

Nová budova Národního muzea pak také nabízí druhou výstavu ze stejného cyklu, pojmenovanou **Smrtné slasti**, která není doporučena osobám mladším 18 let. Je zcela jasné, že výstava se nachází v prvním patře budovy, ale najít přístup do onoho prvního patra vyžaduje krátké hledání, avšak není problém se zeptat dozorců, kteří zmateným

návštěvníkům pomohou. Výstava pojednává o alkoholismu, drogách, nebezpečném sexu a podobných „smrtných slastech“.

Po vystoupení do patra se návštěvník dostane k první, úvodní části výstavy, kde je například zeď s motocyklem, který byl přítomen ve smrtné dopravní nehodě. Tato scéna zcela jistě zaujme, a to možná i proto, že motocykl je na mnohých propagačních materiálech, ale tyto informace se nenačítají na žádné popisce okolo. Poměrně velká část je pak věnována tématu sexu a jeho nebezpečných podob, což zcela jasně má za účel šokovat a přitáhnout návštěvníky, ačkoli brožurka k výstavě hlásá opačný postoj. Tato taktika v dnešní době však není na škodu a návštěvníky do muzea přiláká.

V další místnosti je postavena černá konstrukce, jejíž vstupy jsou zahaleny závěsy. Nezáleží na tom, kudy se vchází, ale je dobré si zapamatovat, již prošlé části, aby návštěv-

níkům něco neušlo, protože se zde neobjevují žádné orientační prvky. Logicky vede prohlídková trasa nejdříve částí narkomanie, kde se návštěvník ocitá doslova na šikmé ploše v chodbě plné psychedelických obrazů a míhajícího se barevného světla. Podlaha je v této konstrukci po celou dobu z měkkého materiálu a na některých místech nerovná, avšak ne nebezpečná, což by se dalo přirovnat k nejistotě při propadnutí různým „smrtným slastem“. Velice kladně lze hodnotit kreativní zpracování této výstavy. Chaos a scénická aranžmá jsou ke ztvárnění tohoto tématu velmi vhodná a výrazně podtrhují celkovou atmosféru. Popisky jsou dvojazyčné, jednoduché, ale občas umístěné na těžko viditelných místech, rozhodně však méně, než ve výstavě **Smrt** v přízemí. Panelů s dvojazyčným textem také není tak mnoho a jsou poutavě sepsány.

Tvůrce výstavy však opomněl zařadit místo na odpočinek a ačkoli výstava není příliš

Hada

žvýkačka pro Vás

Superieur

DIE HÜLSE FÜR JEDEN TAG

Doppel-Filz

Abadie

dlouhá, starší lidé by několik míst k odpočinku jistě ocenili, obzvláště poté, co si prošli výstavu v přízemí. Rovněž umístění exponátů na spodní polici ve vitrině také není úplně vhodné, ale tento případ se zde objevuje pouze jednou.

Celá výstava působí šokujícím dojmem. Zvolené exponáty umocní atmosféru a organické exponáty, jako například plíce

kuřáka nebo játra alkoholika, rozhodně upoutají pozornost. Výstava bude působit na morální stránku člověka a vyvolá v něm smíšené pocity. Chaotické prostředí jej uvede v nejistotu a přítmi spolu s nerovným povrchem v něm může vyvolat nervozitu. Tato výstava je rozhodně moderním a poutavým počinem a pro Národní muzeum ji připravil **Mgr. Martin Sekera Ph.D.**, vedoucí Oddělení časopisů Knihovny Národního muzea.

Výstava **Smrtné slasti** končí 21. června, ale cyklus **Smrt – nevšední výstavní cyklus o životě** je rozšířen i v ostatních budovách Národního muzea a pokračuje výstavami **Smrt kmotřička, Rituály smrti, Onen svět, Brány slávy a nesmrtelnosti a Slavné pohyby**. S celým cyklem je možné seznámit se na webových stránkách Národního muzea, nebo na stránkách samotného cyklu – www.smrvtmuzeu.cz.

